

MALTA

QORTI CIVILI

PRIM' AWLA

(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF

SILVIO MELI

Seduta tad-29 ta' Mejju, 2014

Rikors Numru. 29/2013

Rikors Kost: 29/13 SM

Fl-ismijiet:

Omar Osman Omar

Anwar Otman Hasan

vs

L-Avukat Generali

Il-Qorti,

1.0. Rat ir-rikors promotur datat il-21 ta' Marzu, 2013, li permezz tieghu r-rikorrenti sintetikament esponew is-segwenti:

1.1. Illi f'Marzu, 2007, tressqu b'arrest quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) akkuzati fost affarijiet ohra bis-segwenti:

1.1.1. Stupru vjolenti;

1.1.2. Attentat vjolenti fuq il-pudur u

1.1.3. B'arrest illegali;

1.2. Illi sussegwentement gew ipprocessati fil-Qorti Kriminali bis-sentenza tinghata fit-12 ta' Novembru, 2012;

1.3. Illi permezz tal-istess sentenza imsemmija fil-paragrafu precedenti r-rikorrenti hemm akkuzati kienu:

1.3.1. Illiberati mill-akkuza ta' stupru vjolenti;

- 1.3.2. Misjuba hatja taz-zewg (2) reati l-oħra rimanenti fuq indikati fil-paragrafu enumerat numru wiehed, (1), aktar qabel;
- 1.4. Illi permezz tas-sentenza fuq riferita z-zewg (2) rikorrenti involuti gew hemm ikkundannati għall-piena ta' erba' (4) snin prigunerija;
- 1.5. Illi tul il-procedura kriminali kollha l-istess rikorrenti kienu qed jigu mizmuma taht *arrest preventiv*;
- 1.6. Illi pero` r-rikorrenti Osman Omar jirrizulta li ibbenifika mill-helsien mill-arrest għall-perjodu ta' ftit aktar minn xahar;
- 1.7. Illi meta giet pronunzjata s-sentenza fil-konfront tagħhom jirrizulta li:
 - 1.7.1. Mhux biss kienu ġia` skontaw is-sentenza inflitta fuqhom, izda
 - 1.7.2. Addirittura għamlu cirka sentejn u nofs, (2 ½), prigunerija zejda fuq il-piena fuqhom inflitta;
- 1.8. Illi din il-piena zejda hekk subita hi rizultat ta' dewmien irragonevoli fil-procedura adoperata;

- 1.9. Illi in effetti l-kawza fil-Qorti Kriminali damet biss erbat (4) ijiem;
- 1.10. Illi z-zmien li l-procedura hadet biex eventwalment wasslet biex tigi processata mill-qorti indikata fil-paragrafu precedenti la hu ragonevoli u lanqas gustifikat;
- 1.11. Illi tali tul u dewmien riskontrat jikkostitwixxi ksur palezi tad-drittijiet tar-rikorrenti ghall-smiegh xieraq fi zmien ragonevoli kif sancit mill-Kostituzzjoni ta' Malta u mill-Konvenzjoni Ewropea ghad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem;
- 1.12. Illi konsegwentement ir-rikorrenti aderew din il-qorti biex din:
 - 1.12.1. Tiddikjara li fil-procedura fl-ismijiet *Ir-Repubblika ta' Malta vs. Muhammed Ali Hasan, Abuker Ahmed Abdiltrahman, Omar Osman Omar u Anwar Otman Hasan – Att t'Akkuzza numru 34/2010* gie lez id-dritt tar-rikorrenti ghall-smiegh xieraq fi zmien ragonevoli hekk kif sancit mill-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem;
 - 1.12.2. Taghti u tordna rimedju ghad-drittijiet tar-rikorrenti miksura, inkluz, izda mhux biss, rimedju konsistenti f'kumpens pekunjarju;

1.12.3. BI-ispejjez;

2.0. Rat ir-risposta tal-intimat Avukat Generali datat t-2 t'April, 2013, li permezz taghha sintetikament espona s-segwenti:

2.1. Illi l-allegazzjoni fuq esposta tar-rikorrenti hi infondata, u dan ghas-segwenti ragunijiet;

2.1.1. Illi d-dritt ghal smiegh xieraq irid jigi evalwat fit-totalita` tal-proceduri kollha;

2.1.2. Illi l-fatturi rilevanti fid-determinazzjoni tal-fatt jekk is-smiegh tal-process eccediex il-parametri ta' smiegh fi zmien ragonevoli jinkludu s-segwenti:

2.1.2.i. Il-komplessita` tal-kaz;

2.1.2.ii. L-agir tal-partijiet fil-kawza;

2.1.2.iii. L-agir tal-awtorita`/awtoritajiet rilevanti – f'dan il-kaz, ta' l-awtorita` gudizzjarja;

2.2. Illi mill-atti tal-process kriminali in dizamina ma jirrizulta l-ebda dewmien irragonevoli u dan, tenut kont:

- 2.2.1. Tal-komplessita` tal-kaz;
 - 2.2.2. Tan-numru ta' ko-akkuzati;
 - 2.2.3. Ta' ezamijiet forensici li jiehdu z-zmien;
- 2.3. Illi l-fatt li ghaddew madwar hames (5) snin u tmin (8) xhur minn meta r-rikorrenti tressqu akkuzati quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti Istrutturja fil-21 ta' Marzu, 2007, sa meta gie deciz il-kaz taghhom mill-Qorti Kriminali fit-12 ta' Novembru, 2012, ma jwassalx ghal nuqqas ta' smiegh xieraq fi zmien ragonevoli;
- 2.4. Illi in effetti r-rikorrenti Anwar Otman Hasan kien inghata l-beneficcju tal-helsien mill-arrest fid-19 ta' Novembru, 2007;
- 2.5. Illi r-rikorrenti Omar Osman Omar kien inghata l-beneficcju tal-helsien mill-arrest fit-13 ta' Marzu, 2009;
- 2.6. Illi r-rikorrenti Omar Osman Omar kien inghata l-hekk imsejha liberta` provizorja wara li kien gia` ipprezenta talba simili ghall-istess datata t-23 t'Ottubru, 2008, - data li tigi ferm wara d-data li fiha kien originarjament tressaq quddiem il-Qorti Istrutturja fuq indikata, (ara paragrafu numru tnejn punt tlieta, (2.3.) aktar qabel);
- 2.7. Illi r-rikorrenti t-tnejn inghataw il-helsien mill-arrest taht kundizzjonijiet gusti u bilancjati ta' garanzija fl-isfond

tac-cirkostanzi partikolari taghhom fid-dawl tal-akkuzi lilhom imputabbli;

- 2.8. Illi r-rikorrenti Omar Osman Omar issodisfa l-kundizzjonijiet fuqu imposti hekk kif varjati bid-digriet relattiv datat it-22 ta' Frar, 2012;
- 2.9. Illi ftit wara, senjatament fis-27 ta' Gunju, 2012, l-istess rikorrenti indikat fil-paragrafu precedenti instab hati li kiser l-istess kundizzjonijiet fuqu imposti;
- 2.10. Illi konsegwenza tal-istess ksur indikat fil-paragrafu precedenti, l-istess rikorrenti kien rega` gie debitament inkarcerat;
- 2.11. Illi kemm-il darba jirrizulta li kien hemm dewmien li jeccedi l-parametri ta' smiegh fi zmien ragonevoli, dan mhux imputabbli lill-prosekuzzjoni jew lill-Qorti;
- 2.12. Illi konsegwentement m'hemmx kaz ta' rimedju jew kumpens kif mitlub mir-rikorrenti;
- 2.13. Salv eccezzjonijiet ulterjuri;
- 2.14. Illi fid-daw tas-suespost, it-talbiet tar-rikorrenti ghandhom jigu michuda, bl-ispejjez;
3. Rat l-atti tal-kumpilazzjoni involuta fl-ismijiet Il-Pulizija vs. Hasan Muhammed Ali Hasan et bin-numru 219/2007,

flimkien ma' l-atti l-ohra kollha ipprezentati fl-atti in dizamina man-nota tar-rikorrenti datata l-4 ta' Lulju, 2013, (ara fol 18 *et sequitur*);

4. Rat is-sentenza tal-Qorti Kriminali fl-ismijiet Ir-Repubblika ta' Malta vs. Muhammed Ali Hasan et bin-numru Att t'Akkuza Nurmu 34/2010, datata t-12 ta' Novembru, 2012, (ara fol 165 *et sequitur*);
5. Rat in-nota konguntiva datata l-21 ta' Novembru, 2013, li permezz taghha gie ipprezentat *in atti* d-digriet tal-Qorti Kriminali datat id-19 ta' Novembru, 2007, (ara fol 190 *et sequitur*);
6. Ezaminat l-affidavitijiet u xhieda prodotta;
7. Rat id-digriet taghha datat il-21 ta' Novembru, 2013, li permezz tieghu, wara talba appozita tal-partijiet awtorizzati lill-istess biex jittrattaw il-kawza bil-modalita` hemm indikata, (ara fol 195);
8. Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-kontendenti rispettivament datati s-6 ta' Jannar, 2014, (ara fol 200 *et sequitur*), u l-31 ta' Jannar ta' l-istess sena, (ara fol 210 *et sequitur*);
9. Semghet it-trattazzjoni orali tal-abbli rapprezentanti legali tal-partijiet;

Ikkunsidrat:

10.0. Illi l-fatti li taw lok għall-procedura odjerna jistghu jigu sintetikament esposti bil-mod segwenti:

10.1. Illi flimkien m'ohrajn, ir-rikorrenti tressqu taht arrest quddiem il-Qorti tal-Magistrati ikkoncernata, f'Marzu, 2007, (ara paragrafu wiehed punt wiehed (1.1.) aktar qabel);

10.2. Illi wara li inghalaq il-process kumpilattiv fil-Qorti tal-Magistrati fuq riferita u dak kondott fil-Qorti Kriminali, fil-guri fuq ukoll riferit, ir-rikorrenti inghataw sentenza fit-12 ta' Novembru, 2012, (ara paragrafu numru wiehed punt tnejn, (1.2.) aktar qabel u fol 165 *et sequitur*);

10.3. Illi allura jirrizulta pacifiku li mill-prezentata f'Marzu, 2007, sas-sentenza tal-Qorti Kriminali *de quo*, ir-rikorrenti ghamlu perjodu ta' madwar hames snin u nofs (5 ½) taht arrest preventiv;

10.4. Illi jigi rilevat li l-piena inflitta għar-reati li tagħha instabu hatja r-rikorrenti kienet stabbilita` f'piena ta' erba' (4) snin prigunerija;

10.5. Illi għalhekk jirrizulta assodat mingħajr l-ebda dubju fir-rigward li l-istess rikorrenti gew li effettivament ghamlu aktar minn sentejn u nofs (2 ½) prigunerija minn dak li gew fil-fatt ikkundannati li jagħmlu, u dan, mingħajr ma

jittiehed kont tat-tnaqqis statutorju ghall-imgieba tajba fil-piena karcerarja inflitta;

10.6. Illi konsegwentement l-ilment kostituzzjonali in dizamina jirrigwarda r-relazzjoni tat-tul tal-proceduri mehuda fil-konfront tar-rikorrenti mal-piena *zejda* li effettivament jirrizulta li ghalhekk sofrew;

Ikkunsidrat:

11. Illi ghandu jinghad li l-ilment in dizamina ma jistqax logikament jigi mkejjel biss fir-rigward tal-artiklu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem.
12. Illi ghalhekk ghandu jkun pacifiku li hawn si tratta ta' analizi aktar wiesgha minn dik limitata ghall-artiklu 6 tal-Konvenzjoni fuq citata, u dan, qieghed jinghad ghaliex biex dan id-dritt fundamentali verament ikun effettiv jinhtieg li jattira mieghu id-drittijiet elenkati fl-artiklu 5 tal-istess Konvenzjoni;
13. Illi f'dan ir-rigward il-principju assodat fil-kaz **Pelissier and Sassi vs France** tal-Qorti ta' Strasburgu, datat il-25 ta' Marzu, 1999, u hawn ribadit anki mill-intimat Avukat Generali, (ara fol 210 *et sequitur*), hu tassew minnhu, senjatament li:

“The reasonableness of the length of proceedings is to be assessed in the light of the particular circumstances

of the case, regard being had to the criteria laid down in the Court's case-law, in particular the complexity of the case, the applicant's conduct and the conduct of the competent authorities”;

14. Illi jigi rilevat li s-suespost gie wkoll sancit mill-istess qorti fil-kawzi **Kemmanche vs. France** (nos. 1 u 2) datata is-27 ta' Novembru, 1991, (Serie A, no 218, p. 27, 60);

Ikkunsidrat:

15. Illi ghalhekk kif anke ribadit mill-Van Dijk u l-Van Hoof fil-ktieb taghhom *Theory and Practice of the European Court of Human Rights*, pp 609, mat-tlett (3) rekwiziti identifikati mill-qorti fuq riferita f'**Pelissier** ghandu jizdied ukoll ir-raba' rekwizit u dan, fl-interess tal-attwazzjoni ta' process gust f'kazijiet bhal dik in dizamina, senjatament fejn:

“Special diligence is also required in cases where a person is detained pending the determination of the criminal charge against him”, (**Tomasi** para. 84, deciz mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem fis-27 t'Awwissu, 1996);

Ikkunsidrat:

16. Illi ghalhekk il-kriterju taz-*zmien ragonevoli* li ghandha tiehu procedura hu rekwizit importantissimu li mhux biss ghandu

jittiehed in konsiderazzjoni mat-tlieta (3) rekwiziti l-oħra fuq citati, izda għandu wkoll jingħata interpretazzjoni restrittiva;

17. Illi kif jargumentaw l-imsemmija Van Dijk u Van Hoof, il-Qorti Ewropea in dizamina tistabbilixxi li l-*ispecial diligence* fuq riferita, (ara paragrafu numru hmistax, (15) aktar qabel), għandha tigi applikata f'kawzi kriminali fejn l-akkuzat ikun **qiegħed jinzamm taħt arrest**;
18. Illi r-*ratio* wara dan ir-rekwizit hu li għamlet x'għamlet il-persuna akkuzat ma tistax tibqa' il-habs indefinitivament u għalhekk, l-Istat, tramite l-istituzzjonijiet kollha tiegħu, fosthom anke l-organu gudizzjarju, hu tenut li għandu juza dik il-kawtela speċjali biex jassigura li l-liberta` tal-individwu ma tigix inutilment u bla ebda bazi statutorja ippregudikata fi kwalunkwe hin u moment;
19. Illi s-suespost qiegħed jingħad fid-dawl tal-principju operattiv li **l-prigunerija hi l-eccezzjoni**, mentri r-regola fir-rigward hi **l-liberta`**;

Ikkunsidrat:

20. Illi kif gie ribadit mill-Qorti ta' Strasburgu fuq ġia` riferita fil-kaz fl-ismijiet **Abdoella vs. The Netherlands** datat il-25 ta' Novembru, 1992:

“This Court has in the past told that what was at stake for the applicant had to be taken into account in

assessing the reasonableness of the length of proceedings;”

21. Illi ghalhekk tenut kont tas-suespost, l-imsemmija l-interpretazzjoni tad-*diligenza specjali* riferita fl-artiklu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea ghandha f'dawn ic-cirkostanzi tittiehed ukoll in konsiderazzjoni **flimkien** mal-artiklu 6 tal-istess Konvenzjoni u dan, stante li persuna mizmuma taht arrest li tkun ghadha trid tiffaccja l-proceduri kriminali indirizzati fil-konfront taghha, timmerita u ghandha dak id-dritt akkwistat mill-qari kongunt tal-artikli 5 u 6 tal-Konvenzjoni *de quo*, ghal dik id-*diligenza specjali* mill-awtoritajiet kompetenti involuti biex ma jhallu lil hadd taht arrest ghal zmien aktar minn dak li jkun strettament dovut;
22. Illi ghalhekk, kif sostniet l-istess Qorti Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali fuq indikata fl-istess kaz ta' Abdoella fuq riferit, (ara paragrafu numru ghoxrin, (20),aktar qabel);

“The Court concludes that where a person is kept in detention pending the determination of a criminal charge against him, **the fact of his detention is a factor to be considered in assessing whether the requirement of a decision on the merits within a reasonable time has been met,**” (enfasi tal-qorti odjerna);

Ikkunsidrat:

23. Illi fil-kaz in dizamina l-aggravju riskontrat mir-rikorrenti hu l-fatt li wara li l-akkuzi indirizzati fil-konfront taghhom kienu decizi bis-sentenza tal-Qorti Kriminali tat-12 ta' Novembru, 2012, irrizulta li huma spiccaw ghamlu l-habs mill-anqas sentejn u nofs (2^{1/2}), aktar mill-ammont stabbilit fil-piena indirizzata fil-konfront taghhom;
24. Illi ghandu jkun pacifiku li rizultat bhal dan hawn riskontrat ma jipprestax ruhu ghal holqien t'atmosfera favur is-serjeta` tal-procedura gudizzjarja, u hi l-opinjoni konsiderata ta' din il-Qorti li sitwazzjoni bhal din ghandha tigi evitata stante li zgur ma tikkontribwixxix ghall-ahjar amministrazzjoni tal-gustizzja;

Ikkunsidrat:

25. Illi l-indikazzjoni moghtija mill-Qorti ta' Strasburgu hi cara – senjatament, li fl-analisi in dizamina r-rekwiziti (1) tal-komplessita` tal-kaz, (2) tan-numru ta' ko-akkuzati u (3) tal-ezamijiet forensici, ghandhom jittiehdu ukoll flimkien mar-rekwizit l-iehor fuq indikat ta' dik id-*diligenza specjali* li ghandha tittiehed minn min hu dovut f'dawk il-kazijiet fejn akkuzat ikun detenut waqt li jkun qieghed jiffaccja procedura kriminali;
26. Illi f'dan il-kuntest jirrizulta mill-atti esebiti li filwaqt li l-att t'akkuza hu datat it-18 ta' Gunju, 2010, il-guri relattiv inbeda fil-31 t'Ottubru, 2012, abbondantement sentejn (2) wara;
27. Illi *di piu`*, minn ezami akkurat tal-verbali *in atti* kumpilattivi l-procedura in dizamina, ghalkemm f'uhud minnhom jirrizulta li

I-procedura tmexxiet bi speditezza, f'ohrajn jirrizulta assodat li thassru inutilment, (ara foll 58, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 71, 74, 76 u 80 li jiehdu din il-procedura mill-24 ta' Mejju, 2007, sat-13 ta' Gunju, 2008);

DECIDE:

28. Illi tenut kont tas-suespost ghandu jkun pacifiku li r-rekwizit tad-*diligenza specjali* li ghandha tigi ezercitata minn min hu dovut fil-kazijiet ta' procedura kriminali pendenti ta' persuni mizmuma in detenzjoni ma tirrizultax li giet ezercitata fil-kaz odjern;

29.0. Illi ghalhekk, in vista tal-istess, filwaqt li tirrespingi r-risposta tal-intimat, takkolji t-talbiet tar-rikorrenti u filwaqt li allura takkolji t-talbiet tal-istess rikorrenti:

29.1. Tiddikjara li fil-procedura fl-ismijiet *Ir-Repubblika ta' Malta vs Muhammed Ali Hasan, Abuker Ahmed Abdilrahman, Omar Osman Omar u Anwar Otman Hasan – Att t' Akkuza numru 34/2010* gie lez id-dritt tar-rikorrenti *Omar Osman Omar u Anwar Otman Hasan* ghall-smiegh xieraq fi zmien ragonevoli hekk kif sancit mill-artiklu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-artikli 5 u 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem kif fuq espost;

29.2. Tordna, *ai termini* tal-artiklu 46 tal-Kostituzzjoni ta' Malta, li r-rimedju postulat ma jstax ikun hlief dak

pekunjarju u ghaldaqstant, tikkundanna lill-intimat Avukat Generali biex ihallas lill-intimati Omar Osman Omar u Anwar Otman Hasan l-ammont ta' hamest elef Ewro (€5,000.00), kull wiehed;

29.3. Bl-ispejjez ta' din il-procedura kontra l-istess intimat.

Onor. Imhalledf Silvio Meli

DECIZJONI FINALI

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----